วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568): 51-86

เมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ศึกษากรณีการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนอย่างยั่งยืน[1]

พรภวิษย์ หล้าพีระกุล[2] และ Yunke Zhai[3]

วันที่รับบทความ: 9 สิงหาคม 2567
วันที่แก้ไขครั้งล่าสุด: 5 ตุลาคม 2567
วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 9 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายของไทยกับมณฑลยูนนานของจีน รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการให้บทบาทของเมืองเชียงรายและยูนนานในการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับจีนผ่านการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนยุคใหม่อย่างยั่งยืน โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาผ่านเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้กรอบแนวคิดเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างประเทศผ่านการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” และการพัฒนาที่ยั่งยืนมาวิเคราะห์เพื่อสรุปและอภิปรายผล ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับจีนผ่านความร่วมมือของจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนั้นได้ทำให้ไทยกับจีนมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการดำเนินงานตาม “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในเป้าหมายที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืนและเป้าหมายที่ 17 ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ตลอดระยะเวลามากกว่า 20 ปีที่มีความร่วมมือระหว่างกันนั้น เป้าหมายที่ 4 คือการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นยังไม่สามารถบรรลุได้ โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนยังไม่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน เนื่องจากบทบาทของเมืองทั้งเชียงรายและยูนนานในฐานะตัวแสดงหลักยังมีไม่มากเพียงพอ ดังนั้น การยึดหลัก “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่มุ่งเน้นการเข้าใจและลงมือปฏิบัติร่วมกับการบูรณาการระหว่างการศึกษากับการให้บทบาทของเมืองท้องถิ่นสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างเชียงรายกับยูนนาน และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทั้งด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ, เมืองพี่เมืองน้อง, เชียงราย-ยูนนาน, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ความสัมพันธ์ไทย-จีน

---

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานของจังหวัดเชียงรายในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนยุคใหม่ผ่านการทูตระหว่างเมือง “เชียงราย-ยูนนาน” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (กองทุนเพื่อความเข้มแข็งด้านจีน) ประจำปีงบประมาณ 2567

[2] สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100 อีเมล: pornpawis.lha@mfu.ac.th

[3] สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100 อีเมล: yunke.zha@mfu.ac.th (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Cities and International Connectivity: The Implementation of the "Sister City" Policy between Chiang Rai and Yunnan in Sustainable Development and Promotion of Chinese Language and Culture Education[4]

Pornpawis Lhapeerakul[5] and Yunke Zhai[6]

Received: 9 August 2024
Revised: 5 October 2024
Accepted: 9 October 2024

Abstract

This research article aims to analyze the role of cities in international connectivity through the examination of various actions under the "sister city" policy between Chiang Rai Province in Thailand and Yunnan Province in China. Additionally, it seeks to propose strategies to enhance the roles of Chiang Rai and Yunnan in bridging Thailand and China by advancing and promoting the teaching of modern Chinese language and culture in a sustainable manner. This qualitative study employs a documentary analysis combined with in- depth interviews with relevant stakeholders. It utilizes the conceptual frameworks of international connectivity through the " sister city" policy and sustainable development to analyze, summarize, and discuss the findings. The study found that the connectivity between Thailand and China, facilitated by the collaboration between Chiang Rai and Yunnan under the current " Sister City" policy, has significantly increased mutual engagement between the two countries. This collaboration aligns with the "Sustainable Development Goals," specifically Goal 11 on Sustainable Cities and Communities and Goal 17 on Partnerships for the Goals. However, despite over 20 years of cooperation, Goal 4 on Quality Education remains unmet. In particular, the promotion and development of Chinese language and culture education have yet to become concrete and

[4] This article is part of a research project titled "A Study of Chiang Rai Province's Operations in Developing City Diplomacy Between "Chiang Rai – Yunnan": Developing and Promoting Chinese Language and Culture Instruction in the New Era," which is supported by research funding from Mae Fah Luang University (Chinese strengthening fund) for the fiscal year 2024.

[5] School of Sinology, Mae Fah Luang University, Chiang Rai Thailand 57100. E-mail: pornpawis.lha@mfu.ac.th

[6] School of Sinology, Mae Fah Luang University, Chiang Rai Thailand 57100. E-mail: yunke.zha@mfu.ac.th (Corresponding Author)

sustainable. The role of both Chiang Rai and Yunnan as key actors is still significant. Therefore, adhering to the principles of " sustainable development," which focus on understanding and practical implementation, combined with integrating education with local city roles, will support and enhance cooperation between Chiang Rai and Yunnan. This approach will also contribute to a more sustainable relationship between Thailand and China, both in education and other areas.

Keywords International Connectivity, Sister City, Chiang Rai-Yunnan, Sustainable Development, Sino-Thai Relations

1. บทนำ

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนในเริ่มต้น ได้ผ่านประสบการณ์ทางการเมืองที่ผันผวน และพบเจอความยุ่งยากในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันมาอย่างมากมาย จนในที่สุดได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2564) โดยปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนมีความเชื่อมโยงกันอย่างรอบด้านและหลากหลาย อันได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะภาคประชาชนนั้นนับวันยิ่งแนบแน่นมากขึ้น (รัฐบาลไทย, 2567) จากความร่วมมือและเชื่อมโยงกันอย่างรอบด้านระหว่างไทยกับจีนนี้ ได้นำไปสู่การดำเนินนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” (Sister City) ระหว่างไทยกับจีน ที่ได้ดำเนินมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) โดยข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย (2562) ระบุว่าประเทศไทยและจีนนั้นมีการดำเนินนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ทั้งที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการและอยู่ระหว่างดำเนินการนั้นมีจำนวนมากถึง 74 คู่ความร่วมมือ (ภาวีวรรณ นรพัลลภ, 2560)

คู่ความร่วมมือระหว่างจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานนั้นมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการในวันที่ 9 เดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วย “การสถาปนาเมืองมิตรภาพ” ระหว่างเทศบาลเมืองเชียงรายและเทศบาลเมืองเชียงรุ่ง (เขตปกครองตนเองสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน) และในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ได้มีข้อตกลงว่าด้วย “การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องระหว่างจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนาน” ร่วมกัน โดยความร่วมมือดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการค้าการลงทุนชายแดน การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-จีนและความร่วมมือด้านการศึกษา (ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย, 2565) ทั้งนี้ นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานยังเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับแผนและยุทธศาสตร์ระดับชาติในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภาคเหนือ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านเมือง (Lhapeerakul & Zhai, 2024, pp. 27-51) ซึ่งถือว่าเป็นการบูรณาการมิติต่างประเทศเข้ากับแผนปฏิบัติการและแผนระดับชาติ ให้ความสำคัญและอิสระในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองระหว่างประเทศ (กระทรวงมหาดไทย, 2562)

ทั้งนี้ เชียงรายและยูนนานถือได้ว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งในมิติทางภูมิรัฐศาสตร์ ถือว่าเป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศ คือ เมียนมาร์และลาวที่ได้เชื่อมโยงเชียงรายและยูนนานเข้าด้วยกันด้วยแม่น้ำโขง เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศที่อยู่ในกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) อันเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของสหรัฐฯ ญี่ปุ่นและจีนในปัจจุบัน (นรุตม์ เจริญศรี, 2556, น. 67-82) ในมิติทางภูมิเศรษฐศาสตร์นั้น เป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงทางการค้าชายแดนระหว่างกัน ทั้งทางน้ำและทางบกผ่านลาวและพม่า เกิดความเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจระหว่างตอนเหนือของไทยและตอนใต้ของจีน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนและระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ

ของไทย โดยมีเส้นทาง R3A R3B แม่น้ำโขงที่เชื่อมโยงการขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำระหว่างจีน พม่า ลาวกับไทย (Meechaiyo & Guo, 2019, pp. 55-70) ด้วยลักษณะเด่นเช่นนี้ ทำให้การทำความร่วมมือและเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ได้ส่งผลให้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานมีลักษณะโดดเด่นมากกว่าคู่ความร่วมมือในจังหวัดอื่นๆ ของไทยกับมณฑลอื่นๆ ของจีน ด้วยลักษณะเช่นนี้ ยังช่วยให้ภาคการท่องเที่ยว การค้า การลงทุนระหว่างเชียงรายและยูนนานเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เกิดความเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนไทยในจังหวัดเชียงรายและประชาชนจีนในมณฑลยูนนานอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ยังได้ก่อให้เกิดกระบวนการส่งเสริมความร่วมมือและความเชื่อมโยงทางด้านการศึกษา วิจัยและการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีน-ไทยระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างเชียงรายกับยูนนานภายใต้ภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นมีความชัดเจนมากที่สุดรองจากความร่วมมือด้านการค้าชายแดน (อุทัยวรรณ สุนันตา, 2565) แต่อย่างไรก็ตาม กลับพบว่าความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างเชียงรายและยูนนานโดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนนั้นยังเป็นในรูปแบบเดิม ไม่มีความทันสมัย ไม่มีคุณภาพและไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นจำนวนนักศึกษาที่สามารถทำรายได้ให้กับสถานศึกษามากกว่าคุณภาพของผู้เรียนและการศึกษา มีการใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเพื่อช่องว่างทางกฎหมาย ฝ่ายเชียงรายเน้นการพึ่งพาการสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนจากยูนนานเพียงฝ่ายเดียว มากกว่าที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนการสอนภาษาไทยให้กับฝ่ายยูนนานร่วมด้วย และประการสำคัญคือ การมีบทบาทของเมืองทั้งเชียงรายและยูนนานที่เป็นตัวแสดงหลักภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นยังไม่โดดเด่นและมากเพียงพอ (Lhapeerakul & Zhai, 2024, pp. 27-51)

ดังนั้น บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาว่าเหตุใดการดำเนินการภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของเชียงรายและยูนนานที่มีระยะเวลายาวนานมากกว่า 20 ปี มีความเชื่อมโยงกันทั้งในระดับประเทศและระดับเมืองที่ใกล้ชิดแนบแน่น จึงมีเพียงแค่ด้านการค้าเท่านั้นที่ชัดเจน แต่ทว่าในด้านของศึกษา โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนที่ควรจะมีความร่วมมือกันได้ดีและประสบผลสำเร็จ กลับไม่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน การใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับจีนที่มีอยู่ รวมถึงแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับการให้บทบาทของเมือง (ทั้งเชียงรายและยูนนาน) ให้มากขึ้นภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้นจะสามารถทำให้ความร่วมมือดังกล่าวเกิดความก้าวหน้าและเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนได้หรือไม่อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

(1) วิเคราะห์บทบาทของเมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศผ่านการดำเนินการนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนาน

(2) ประเมินผลการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนร่วมกัน

(3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ต่อจังหวัดเชียงรายและจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทยในการนำไปปฏิบัติ

3. แนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม

3.1 ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (International Connectivity)

ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (International Connectivity) พยายามที่จะอธิบายว่าประเทศ ภูมิภาค และเมืองต่างๆ นั้นมีการพัฒนา รักษาความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันได้อย่างไรผ่านปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นไปในลักษณะที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ซึ่งการเชื่อมโยงนี้อาจจะนำมาซึ่งภัยคุกคาม ความขัดแย้งหรือความร่วมมือที่ดีระหว่างกันก็ได้ (Gaens, Sinkkonen, & Vogt , 2023, pp. 209-228) นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงลักษณะที่เป็นแบบการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง การศึกษาและเทคโนโลยี มุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจกลไกและผลลัพธ์ของการเชื่อมต่อเหล่านี้และผลกระทบต่อระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (Castellani, Lavoratori, Perri, & Scalera, 2021, pp. 82-107) โดยเฉพาะประเทศที่พื้นที่ชายแดนติดกับประเทศอื่น เป็นประเทศปิดไม่มีชายแดนที่ออกทะเลได้ เกิดความท้าทายในการเอาตัวรอดในด้านเศรษฐกิจและการพึ่งพาจากภายนอก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพึ่งพาอาศัยและมีความร่วมมือประเทศเพื่อนบ้านในการมีการเชื่อมโยงเขตพื้นที่ของตนเองในฝั่งชายแดนผ่านโครงสร้างพื้นฐานด้วยการคมนาคมต่างๆ เพื่อการเชื่อมโยงทางภูมิภาค (Reginal Connectivity) ไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (นรุตม์ เจริญศรี, 2565)

แต่อย่างไรก็ดี ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศนั้นไม่อาจจะหลีกเลี่ยงในประเด็นของโลกาภิวัตน์ได้ เนื่องจากโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งการไร้พรมแดน เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ (Buzna, Goreczky, Salát, & Trembeczki, 2024) เกิดเป็นระบบเครือข่ายที่เชื่อมต่อกันและกระทบต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยลักษณะของความเชื่อมโยงระหว่างประเทศที่สำคัญตามแนวคิดของ Gaens, Sinkkonen, and Vogt (2023) นั้นจะต้องประกอบด้วย 6 หลักการความเชื่อมโยง (Six of Connectivity) ได้แก่ ความร่วมมือ การลอกเลียนแบบ การรองรับ การแข่งขัน การควบคุม และการบังคับ (Cooperation, Copying, Cushioning, Contestation, Containment, and Coercion) ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะความเชื่อมโยงกันดังนี้ คือ 1) การเป็นเครือข่ายและมีการสื่อสารระหว่างกัน 2) การเชื่อมโยงการขนส่ง เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและการเคลื่อนย้ายผู้คนและสินค้า (Department

for Transport, 2010) 3) การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผสมรวมกันระหว่างค่านิยมทางวัฒนธรรม ความคิด และแนวปฏิบัติต่างๆ 4) การบูรณาการทางเศรษฐกิจและการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ 5) ความเชื่อมโยงทางการเมืองและการทูต ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาระหว่างภูมิภาค ประเทศหรือระหว่างเมือง (Vasquez, Diehl, Flint, Scheffran, Chi, & Rider, 2011, pp. 143-168)

เมื่อกล่าวถึงบริบทของเมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศนั้น เมืองชายแดน (Border City) และเมืองหลวงหรือเมืองหลัก (Capital or Main City) มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้า การเมืองการปกครอง ความมั่นคงปลอดภัย สังคมและวัฒนธรรม อันรวมไปถึงการเชื่อมโยงทางด้านการศึกษาและการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนด้วย โดยเมืองเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การทูตทางการเมือง และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ความสำคัญเชิงกลยุทธ์ในเครือข่ายระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้อิสระในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศกับเมืองเหล่านี้มากขึ้น ดังนั้น จึงทำให้เมืองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศที่มุ่งเน้นกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3.2 การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มีแนวคิดพื้นฐานที่ว่าทำอย่างไรให้การพัฒนานั้นเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืนยาวนานโดยที่ไม่ทำร้ายสมดุลทางธรรมชาติที่มีอยู่ โดยคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ได้รับการยอมรับจากการตีพิมพ์รายงานบรุนด์แลนด์ (Brundtland Report) ซึ่งมีชื่อว่า “อนาคตร่วมกันของเรา” (Our Common Future) เมื่อปี ค.ศ. 1987 โดยคณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The World Commission on Environment and Development: WCED) ได้อ้างอิงจากรายงานดังกล่าวเพื่อให้คำจำกัดความของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเน้นย้ำถึงความเชื่อมโยงกันของปัญหาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในระดับโลก (Dernbach, 1998, pp. 1-103) โดยหลักการสำคัญคือ “การพัฒนาอย่างยั่งยืนคือการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นอนาคตที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง” (International Institute for Sustainable Development, 2022) แนวคิดนี้มุ่งหวังที่จะสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การปกป้องสิ่งแวดล้อม และความเท่าเทียมทางสังคม (Economic growth, Environmental protection, and Social equity) (Fischer et al., 2023) โดยที่ Emas (2015) เสนอว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงต้องมีการขจัดการแบ่งแยกออกไป กล่าวคือ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Concern) ปัญหาทางสังคม (Social Issues) และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic Development) จะต้องถูกบูรณาการเข้าไว้ในกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (Emas, 2015)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในอดีตและปัจจุบันมักมองในภาพกว้างระดับโลกและระดับระหว่างประเทศในการตระหนักถึงการสามารถที่จะบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ หลังจากที่หลายๆ ประเทศในโลกได้ทำข้อตกลง “เป้าหมายการพัฒนาระดับสหัสวรรษ” (Millennium Development Goals) ในปี ค.ศ. 2000 ที่สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมาย 8 ประการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ความหิวโหย โรคภัย การไม่รู้หนังสือ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงภายในปี ค.ศ. 2015 แต่ทั้งนี้ ผลที่ได้รับกลับมีผลสำเร็จที่ไม่น่าพอใจเท่าที่ควร ดังนั้น หลังปี ค.ศ. 2015 การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงได้ถูกปรับรุงขึ้นใหม่เป็น “เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยอิงตามเป้าหมายการพัฒนาระดับสหัสวรรษของสหประชาชาติ และตั้งเป้าการบรรลุผลไว้ในปี ค.ศ. 2030 ซึ่งรวมเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ประการ เป้าหมายเหล่านี้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ มากมาย เช่น ความยากจน การพัฒนาเศรษฐกิจ ความไม่เท่าเทียม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม สันติภาพ ความยุติธรรมและความร่วมมือ ซึ่งทั้งหมดนั้นอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในระดับนานาติและระดับโลก (International Institute for Sustainable Development, 2022)

แต่กระนั้นแนวคิดของ Cooper and Vargas (2004) ที่นำเสนอในหนังสือ *Implementing sustainable development: from global policy to local action* ได้พยายามอธิบายว่าการที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลกและการนำไปปฏิบัติในระดับชาติ ควรมีการวางกรอบงานและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างจริงจังและรัดกุม ไม่ควรมองข้ามและเพิกเฉยต่อบทบาทของท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีความใกล้ชิดกับปัญหาและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ผู้กำหนดนโยบายจะต้องมีการดำเนินการในระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิผล โดยการให้ความสำคัญกับเมือง ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหา และความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ให้มากขึ้น (Cooper & Vargas, 2004) อีกประการสำคัญคือ นอกจากความร่วมมือระหว่างประเทศในการมุ่งเน้นความร่วมมือที่ให้คุณค่ากับการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว ความร่วมมือระหว่างเมืองตามกรอบแนวคิดการทูตระหว่างเมืองภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นก็จำเป็นที่จะต้องนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและทำความร่วมมือระหว่างกัน (Lhapeerakul & Zhai, 2024, pp. 27-51) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในความร่วมมือระหว่างเมืองและระหว่างประเทศ และเป็นการปิดช่องว่างระหว่างความร่วมมือระหว่างประเทศในช่วงที่ผ่านมาที่ถูกมองว่าไม่อาจจะนำไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่นได้ และในท้ายที่สุด หัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ เป้าหมายที่ 17 ของ SDGs ที่ว่าด้วยเสริมสร้างช่องทางการดำเนินการและฟื้นฟูความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Strengthen the means of implementation and revitalize the Global Partnership for Sustainable Development) อันถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทำให้เป้าหมายอื่นๆ นั้น

บรรลุได้ด้วยความร่วมมือกันอย่างแข็งขันของทุกประเทศ ทุกหน่วยงานและของคนทุกคนในทุกระดับทั่วโลก

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องของการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืน จะเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงกันในระดับระหว่างประเทศนั้นไม่อาจที่จะเพิกเฉยต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในระดับโลก ระดับระหว่างประเทศและระดับท้องถิ่น และการจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้นก็ไม่อาจจะเพิกเฉยต่อบทบาทของท้องถิ่นและความร่วมมือระหว่างประเทศได้เช่นกัน เพราะโลกในปัจจุบันนั้นถูกขับเคลื่อนด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ได้ทำให้แต่ละประเทศ แต่ละพื้นที่ล้วนแล้วแต่ไม่อาจที่จะแยกออกจากกันได้ เปรียบเสมือนกับการพัฒนาที่ยั่งยืนก็จำเป็นที่จะต้องถูกขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ที่ทุกประเทศและทุกพื้นที่ ทุกองค์กรและทุกคนจะต้องร่วมมือกันเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

3.3 ความร่วมมือด้านการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนระหว่างไทยกับจีน

ถึงแม้ในภาพรวมการพัฒนาและส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยนั้นค่อนข้างจะเป็นรูปธรรมและครอบคลุมทุกพื้นที่ในหลายจังหวัดของไทย ประสบความสำเร็จและมีผลลัพธ์โดดเด่น แต่ทว่าภายใต้ผลลัพธ์ที่ดีนั้นกลับพบว่า การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยและการสร้างความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนนั้นยังมีปัญหาอยู่ คือ 1) ขาดแคลนครูผู้สอนภาษาจีนที่มีคุณภาพ 2) การขาดแคลนทรัพยากรและอุปกรณ์การสอน (นริศ วศินานนท์, 2565, น. 53-66) 3) ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 4) การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในระดับท้องถิ่นยังขาดบุคลากร ทรัพยากร งบประมาณสนับสนุน และ 5) คุณภาพการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนนั้นยังไม่ดีพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สำหรับในพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงราย การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครชาวจีนในจังหวัดเชียงรายได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาอย่างหลากหลายด้าน การศึกษาของซานซาน เปา (2555) และศานันทินี วงษา, ปินเชิง โจว และสหัทยา สิทธิวิเศษ (2561) ได้เพิ่มเติมในประเด็นปัญหาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนโดยครูอาสาสมัครชาวจีนในจังหวัดเชียงรายไว้หลายประเด็นคือ 1) ครูอาสาสมัครจีนส่วนมากเป็นนักศึกษาและไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนภาษาจีนมาก่อน 2) ปัญหาของผู้เรียนนั้นมีหลากหลายระดับในหนึ่งชั้นเรียน ทั้งผู้ที่มีพื้นฐานและไม่มีพื้นฐานภาษาจีน 3) ผู้บริหารในสถาบันการศึกษามีการปรับเปลี่ยน บางท่านไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาจีน 4) ถึงแม้เชียงรายจะมีความร่วมมือที่ดีกับยูนนานและมีจุดยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่เป็นชายแดนใกล้เคียงกัน แต่สถานศึกษาในจังหวัดเชียงรายกลับไม่มีความพร้อมทางด้านสื่อการเรียนการสอน และไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นมณฑลยูนนานอย่างเต็มที่

การศึกษาของหยวนหยวน หวัง (2551) ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายนั้นมีการเริ่มต้นตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์

ทางการทูตในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) และมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ซึ่งได้รับการสนับสนุนอันดีจากรัฐบาลทั้งสองฝ่าย แต่ทว่ามีปัญหาอยู่หลายประเด็นคือ 1) ขาดความต่อเนื่องของหลักสูตรตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย 2) การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนยังไม่มีระบบที่ควบคุมอย่างชัดเจนและมีคุณภาพ 3) ขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่เชี่ยวชาญและมีคุณภาพ 4) ขาดแคลนผู้บริหารหลักสูตรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน และ 5) นักศึกษาที่จบในแต่ละหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนที่ไม่มากเพียงพอสำหรับการทำงาน (หยวนหยวน หวัง, 2551)

ในการแก้ปัญหาเบื้องต้นนั้น Saksitphinyo (2019) เสนอว่าการอบรมครูสอนภาษาจีนในพื้นที่ของแต่ละจังหวัดจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ภาคการศึกษาในจังหวัดและหน่วยงานราชการร่วมกันสนับสนุนได้ เพราะครูท้องถิ่นประจำอยู่ที่เชียงรายและเข้าใจลักษณะของนักเรียนในท้องถิ่น ไม่มีอุปสรรคภาษาและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ไม่จำกัดระยะเวลาการสอนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ Yang and Ren (2020) กล่าวว่าอัตราส่วนของครูผู้สอนภาษาจีนพื้นถิ่นมีน้อย ส่วนใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพาครูภาษาจีนจากการสนับสนุนในหน่วยงานคู่ความร่วมมือจากประเทศจีน และหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การสนับสนุนครูผู้สอนภาษาจีนที่เป็นอาสาสมัครจากจีนในพื้นที่เชียงรายนั้นมีจำนวนลดน้อยลงเป็นอย่างมาก อีกทั้ง นักศึกษาที่จบสาขาการสอนภาษาจีนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังจบการศึกษาแล้วนั้นไม่สงค์ที่จะประกอบอาชีพเป็นครูสอนภาษาจีน เนื่องจากอัตราเงินเดือนที่น้อย ความยากลำบากในการสอบใบประกอบวิชาชีพ และภาระงานในโรงเรียนที่มาก (Yang & Ren, 2020, pp. 72-73)

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะเชิงพื้นที่ของเชียงรายมีทั้งที่ราบในเมืองและบนภูเขาที่ห่างไกล ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนของ “โรงเรียนจีน” ในชุมชนจีนบนภูเขา ถึงแม้จะมีข้อได้เปรียบในเรื่องของการใช้ภาษาแบบดั้งเดิม นักเรียนค่อนข้างจะมีศักยภาพในด้านภาษาจีนและเข้าใจวัฒนธรรมจีนแบบต้นตำรับ แต่ทว่าหลักการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมไปถึงข้อจำกัดและขาดแคลนครูที่เชี่ยวชาญ สื่อการสอน สถานที่สอนและความเสี่ยงการปิดตัวของโรงเรียนยังเป็นปัญหาที่โรงเรียนจีนเหล่านี้ต้องเผชิญ (Yang, 2018, pp. 42-50) ประกอบกับการศึกษาของ Liu (2019) เห็นว่าโรงเรียนจีนในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ใช้การระดมทุนผ่านหลายช่องทางเพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียน จัดซื้อตำราและจ้างครู ถึงแม้จะมีความกระตือรือร้นและประสานงานกับรัฐบาลท้องถิ่น สำนักงานกิจการชาวจีนโพ้นทะเล กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรผู้ให้การบริจาคทั้งในและต่างประเทศก็ยังไม่เพียงพอ อีกทั้งความร่วมมือของจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานที่มีร่วมกันยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมากเพียงพอ (Liu, 2019, pp. 143-144)

ในภาพรวม ทั้งลักษณะทางพื้นที่ที่มีที่ตั้งใกล้เคียงกับจีนตอนใต้ มีความเชื่อมโยงกันในหลากหลายมิติ และมีชุมชนชาวจีนค่อนข้างหนาแน่นของจังหวัดเชียงราย เหมือนกับว่าเชียงรายและยูนนานจะค่อนข้างประสบความสำเร็จในด้านความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก อีกทั้งกรมสามัญศึกษาของมณฑลยูนนานวางแผนที่จะส่งเสริมมหาวิทยาลัยในมณฑลยูนนานเพื่อสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในเชียงรายให้มากขึ้น ไม่ว่าจะในด้านการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรบริหารจัดการธุรกิจ การท่องเที่ยว การแปลภาษา และสาขาวิชาอื่นๆ มอบทุนการศึกษาและทุนวิจัยเพื่อดึงดูดนักศึกษาจากจังหวัดเชียงรายไปศึกษาต่อในมณฑลยูนนานมากขึ้น (Zhang, 2021) แต่ในความเป็นจริงนั้นจะเห็นได้ว่า ภาพรวมของความร่วมมือยังมี “ช่องว่าง” ที่เป็นอุปสรรคและปัญหาระหว่างกันอยู่ไม่น้อย ประการสำคัญคือ การใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงระหว่างประเทศของไทยกับจีนผ่านการดำเนินนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานเพื่อยกระดับความร่วมมือระหว่างกันนั้นยังมีไม่มากเพียงพอ ซึ่งทั้งเชียงรายและยูนนานอาจจะต้องกลับมาทบทวนบทบาทและความร่วมมือระหว่างกันในจุดนี้ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาที่ทำได้ดีและเป็นจุดเด่นมากกว่าความร่วมมืออื่นๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนให้มีคุณภาพและเกิดความยั่งยืนเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความร่วมมืออื่นๆ นั้นเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป

4. ระเบียบวิธีและการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสำรวจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน เพื่อช่วยให้เข้าใจบริบทสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น กรอบทางนโยบายและประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างครอบคลุม โดยเลือกใช้การนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผ่านการศึกษาจากเอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งความคิดเห็นและข้อมูลเชิงลึกจากบุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญโดยตรง ครอบคลุมในประเด็นด้านความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับจีนภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ในความร่วมมือด้านการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีน และ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสหประชาชาติ

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นเป็นผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องและเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของเชียงรายและยูนนาน รวมถึงมีความเกี่ยวข้องและมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนระหว่างเชียงรายและยูนนาน มีการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ จำนวน 1 ครั้ง โดยกลุ่มเป้าหมายจะใช้รหัสแทนการระบุตำแหน่งและชื่อ จำนวน 16 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย กงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำจังหวัดเชียงใหม่ (รหัส01) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย (รหัส02) เจ้าหน้าที่งานวิเทศสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย (รหัส03) ผู้อำนวยการสถาบัน

ขงจื่อแห่งมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (รหัส04) อาจารย์ชาวจีน 2 ท่าน (รหัส05) นักเรียนชาวไทยและจีน 4 ท่าน (รหัส06) ชาวจีนในจังหวัดเชียงราย 4 ท่าน (รหัส07) และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การทูตและการต่างประเทศ 2 ท่าน (รหัส08) ข้อมูลทุติยภูมิมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ งานวิจัย ประกาศเชิงนโยบาย (Policy Brief) เอกสารทางราชการ ข้อตกลงสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานในด้านการศึกษา และการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีน

เมื่อทำการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างประเทศภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” และ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ เป้าหมายที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 17 ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อทำการสรุปและอภิปรายผล เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ต่อจังหวัดเชียงราย มณฑลยูนนานและจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทยในการนำไปปฏิบัติ

5. ผลการศึกษา

5.1 เมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ: การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแผนขับเคลื่อนการดำเนินความสัมพันธ์ “เมืองพี่เมืองน้อง” ในระดับจังหวัดระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2562 - 2566) โดยอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดยุทธศาสตร์ที่สะท้อนทิศทางการพัฒนาประเทศโดยใช้มิติด้านการต่างประเทศเป็นตัวขับเคลื่อน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่ เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา และได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคลองและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) (กระทรวงมหาดไทย, 2561) โดยแผนปฏิบัติราชการกระทรวงมหาดไทยจะต้องเชื่อมโยงกับมิติด้านการต่างประเทศ ได้แก่ การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาตามกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค และนานาประเทศ และการพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ โดยใช้มิติความร่วมมือด้านการต่างประเทศเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว (ชยชัย แสงอินทร, 2561, น. 1-24)

จากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 นั้น ทั้งมณฑลยูนนานและจังหวัดเชียงรายได้มีการยึดหลักการดังกล่าว เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกันผ่านทวิภาคีและ พหุภาคี (สหประชาชาติ, 2567) ไม่ว่าจะเป็นการที่จีนมีโครงการเชื่อมต่อทางรางผ่านข้อริเริ่ม “แถบและเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI) จากจีนเชื่อมภูมิภาคอาเซียน เส้นทางเริ่มต้นจากคุนหมิง ยูนนาน ปลายทางไปยังประเทศสิงคโปร์ โดยมีไทยเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญ มีโครงการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยหลายโครงการเพื่อตอบสนองในนโยบาย BRI ของจีนให้เชื่อมโยงเข้ากับไทยอย่างนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีการขับเคลื่อนความร่วมมือการลงทุนไทยกับจีนผ่านโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษในภาคตะวันออกของไทย (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยใช้บริษัทข้ามชาติจีนเป็นตัวขับเคลื่อนการลงทุนและทำความร่วมมือกับรัฐบาลไทยและบริษัทของไทยเป็นหลัก (พรภวิษย์ หล้าพีระกุล และแอนนี คำสร้อย, 2566, น. 333-366)

ส่วนพื้นที่ภาคเหนือนั้น มีการขับเคลื่อนความร่วมมือไทย-จีนผ่านจังหวัดชายแดน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่จะใช้เป็นจุดเชื่อมต่อทั้งทางบกในเส้นทาง R3A และ R3B ทางรางรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว-ไทย ทางน้ำ ในแม่น้ำโขง และทางอากาศในท่าอากาศยานนานาชาติคุนหมิงและท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงราย เพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือในมิติทางเศรษฐกิจ การขยายตัวและการเติบโตทั้งด้านการค้าและการลงทุนที่ในปัจจุบันการค้าชายแดนระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้นมีมูลค่าการค้าระหว่างกันมากถึง 56,497.09 ล้านบาท (ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน, 2567) ก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพ อันจะเป็นการสร้างความยั่งยืนตั้งแต่ระดับนโยบายในระดับประเทศ คือ BRI สู่การพัฒนาตะวันตกและใต้ของจีนในมณฑลยูนนานผ่านนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ที่ปัจจุบันมุ่งเน้น 3 ด้านสำคัญคือ ด้านการค้าและการลงทุน การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม (ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย, 2565) อันจะทำให้เกิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของการแลกเปลี่ยนระหว่างไทยกับจีน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ผลักดันการค้าชายแดนระหว่างไทยกับจีน เกิดการไหลเวียนของเงินทุน การค้าการลงทุน และลดอุปสรรคในการเชื่อมโยงทางนโยบาย การขนส่ง การค้า การเงิน และช่วยเชื่อมประสานประชาชนของทั้งไทยและจีน (ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2567)

5.1.1 ความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและการเมืองแบบทวิภาคีและพหุภาคีของเชียงรายและยูนนาน

ความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีของเชียงรายและยูนนาน โดยเฉพาะเศรษฐกิจและการเมืองนั้นมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องผ่านกรอบความร่วมมือต่างๆ อาทิ กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง (GMS) ที่ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เพื่อส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุนและบริการ (นรุตม์ เจริญศรี, 2556, น. 67-82) กรอบความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง (Lancang-Mekong Cooperation: LMC) เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำ แก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมกระบวนการพัฒนาอาเซียน ซึ่งทั้งสองกรอบความร่วมมือนั้นมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างรัฐทั้งหมด 6 ประเทศ คือ จีน ไทย กัมพูชา ลาว เมียนมา และ

เวียดนาม ทั้งสองกรอบความร่วมมือยังเชื่อมโยงไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 7 เป้าหมาย (ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2567) มีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นแหล่งอุปโภคบริโภค ทำการเกษตร การขนส่ง ทั้งยังเชื่อมโยงประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางชีวภาพ ความมั่นคงด้านอาหารและความเป็นอยู่ของชุมชน ทั้งยังเป็นแหล่งพลังงานในการผลิตกระแสไฟฟ้า (Singlor, 2021) อย่างไรก็ตาม การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำในเส้นทางแม่น้ำโขงเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ได้ส่งผลกระทบอย่างรอบด้านต่อประเทศกลางน้ำและปลายน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Thai publica, 2019) ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขงจึงมีความสำคัญในเวทีระดับโลก ประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงจึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสร้างการแลกเปลี่ยนตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยมีสิทธิประโยชน์การใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียม เพื่อคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชน และเศรษฐกิจ (แอนนี คำสร้อย และ พรภวิษย์ หล้าพีระกุล, 2566, น. 1-19) โดยในปี พ.ศ. 2566 ครบรอบ 7 ปีการก่อตั้งความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง ซึ่งผลการดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและบรรลุผลเป็นรูปธรรม โดยเน้นการแสวงหาการพัฒนา ส่งเสริมความร่วมมือ สร้างประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำราชอาณาจักรไทย, 2566)

จากปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำดังกล่าว เชียงรายและยูนนานเป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่แม่น้ำโขงโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงได้ผลักดันกรอบความร่วมที่มีอยู่ให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่านการแลกเปลี่ยนระดับผู้นำท้องถิ่นภายใต้กรอบความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง มีการเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับผู้นำระดับเมืองตามกระบวนการทูตระหว่างเมือง โดยระบุเป็นข้อตกลงความร่วมมือตามข้อตกลงภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” โดยให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อร่วมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน (เจ้าหน้าที่งานวิเทศสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2567) รวมทั้งยังมีการกำหนดแผนงานเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกัน เช่น การประชุมร่วมกันของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง สนับสนุนการร่วมมือเศรษฐกิจรอบด้านจีน-อาเซียน (ASEAN+6) ความร่วมมือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ GMS การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการแม่น้ำโขงได้อย่างยั่งยืน อันจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งจีน ไทย และประเทศลุ่มน้ำโขงอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

5.1.2 ความร่วมมือระหว่างเชียงรายกับยูนนานและความสอดคล้องกับ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”

กรอบความร่วมมือระหว่างเชียงรายและยูนนานทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งความเชื่อมโยงภายใต้กรอบความร่วมมือ GMS และ LMC นั้นมุ่งเน้นในการทำความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานได้พยายามที่จะบรรลุเป้าหมายนี้เช่นกัน โดยมีการเชื่อมโยงบูรณาการความร่วมมือต่างๆ

ให้สอดคล้องกับแนวคิด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสหประชาชาติ มุ่งเน้นที่เป้าหมายข้อที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน คือทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ยืดหยุ่น และยั่งยืน และเป้าหมายข้อที่ 17 ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2567) เพื่อยกระดับแนวทางการดำเนินงาน และสร้างเสริมการเป็นพันธมิตรระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศจากการประสานนโยบายรอบด้าน ยกระดับการพัฒนาด้านการศึกษาและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ส่งเสริมการค้าและการส่งออก ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกัน (Department of Economic and Social Affairs, 2023) โดยเชียงรายและยูนนานได้มีการดำเนินงานความร่วมมือต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งวิเคราะห์และอธิบายได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานตามกรอบ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนาน
เป้าหมายข้อที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน	
เป้าหมาย 11.2 การวางแผนบริหารจัดการการเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม บูรณาการและยั่งยืน	การเสริมสร้างแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างคณะเยาวชนไทยในจังหวัดเชียงรายและเยาวชนจีนในมณฑลยูนนาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนไทยและจีน
เป้าหมาย 11.5 การจัดการมลพิษทางอากาศและของเสีย	ร่วมหารือเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาหมอกควันจากฝุ่น PM 2.5 ด้วยนวัตกรรม ผนึกกำลังความร่วมมือไทยกับจีนในการจัดการปัญหาหมอกควันข้ามแดนอย่างจริงจัง
เป้าหมาย 11.8 สนับสนุนให้มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมการค้าผ่านการเชื่อมโยงการขนส่งทั้งทางบกผ่านเส้นทาง R3A และ R3B ทางอากาศผ่านสนามบินนานาชาติเชียงรายและสนามบินคุนหมิง ทางน้ำผ่านเส้นทางแม่น้ำโขง ท่าเรือเชียงแสน - ท่าเรือกวนเหล่ย
	การแลกเปลี่ยนสินค้านำเข้าและส่งออกสินค้าทางการเกษตร และการแลกเปลี่ยนสินค้าโอทอปผ่านงานแสดงสินค้าประจำปี รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านงานสัมมนาต่างๆ ทั้งในเชียงรายและยูนนาน
	การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมผ่านงานเทศกาล ประเพณีและศิลปะระหว่างกันในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำล้านช้าง-แม่โขง เช่น กิจกรรมประเพณีปีใหม่ สงกรานต์ โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ
เป้าหมายข้อที่ 17 ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	
การประสานนโยบายและความร่วมมือระหว่างประเทศ	มีการแลกเปลี่ยนระดับผู้นำในระดับเมือง จังหวัดและมณฑล เพื่อร่วมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการกำหนดแผนงานเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์รอบด้านร่วมกัน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนาน
	มุ่งเน้นการแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การประชุมร่วมกันของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง สนับสนุนการร่วมมือเศรษฐกิจรอบด้านจีน-อาเซียน (ASEAN+6) ความร่วมมือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ GMS (The Greater Mekong Subregion) รวมไปถึงจีนยังมีความมุ่งหวังในการขยายความร่วมมือในอนาคตผ่าน BRI ด้วยการเชื่อมต่อทางราง เพื่อเชื่อมโยงไปยังลาว เวียดนาม เมียนมา อินเดียและบังกลาเทศ

ที่มา: ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย รายงานสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) พ.ศ. 2565
หมายเหตุ: ทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยผู้วิจัย

5.1.3 ความเชื่อมโยงด้านการศึกษาระหว่างเชียงรายและยูนนาน

สำหรับด้านความร่วมมือของรัฐบาลท้องถิ่นมณฑลยูนนานกับจังหวัดเชียงรายภายใต้ความร่วมมือด้านการศึกษานั้นเป็นไปอย่างแข็งขัน โดยมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และการให้ทุนการศึกษาระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายไทยนำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้เวียนโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษาไทยกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงราย (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2565) ทั้งนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในมณฑลยูนนานกับสถาบันการศึกษาในประเทศไทยหลายแห่งด้วยกัน ซึ่งลักษณะความร่วมมือคือฝ่ายยูนนานจะส่งนักศึกษาและบุคลากรมาแลกเปลี่ยนในประเทศไทย ช่วยจัดการเรียนการสอนและแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม สำหรับฝ่ายไทยจะจัดส่งนักเรียนและบุคลากรชาวไทยไปแลกเปลี่ยนที่ยูนนาน จัดการเรียนการสอนภาษาไทยและการร่วมมือทางวิชาการด้านการวิจัยต่างๆ อีกทั้ง การดำเนินงานของจังหวัดเชียงรายในด้านการศึกษาผ่านกรอบความร่วมมือการทูตระหว่างเมือง “เชียงราย-ยูนนาน” นั้นพยายามให้สอดคล้องกับเป้าหมายข้อที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาถือเป็นพื้นฐานและปัจจัยสำคัญในการยกระดับชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศ (ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2567) กระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างพลวัตทางสังคมให้เพิ่มความเป็น “สภาพแวดล้อมแบบโลกาภิวัตน์” (Globalized Environment) ประเทศต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น และระบบการศึกษาต้องมีการปรับตัว (Hugh, 2019) อีกทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยีถือเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ยุคใหม่ การปรับรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เพียง “เรียนในห้องสี่เหลี่ยมและทำตามตำรา” แต่ต้องเป็นการเรียนรู้ด้วยการนำเทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ เพิ่มความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่มีหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Tomar, 2023) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน (Dong, 2022, pp. 17-25)

ตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นเพียงความร่วมมือด้านเดียวที่จังหวัดเชียงรายดำเนินการได้ค่อนข้างดี (อุทัยวรรณ สุนันตา, 2565) และทั้งสองฝ่ายพยายามจะยกระดับในการสร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวัฒนธรรมจีนในเชิงลึกมากขึ้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ เช่น ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาและอาจารย์ และโรงเรียนต่างๆ การทำวิจัยชั้นสูง กิจกรรมด้านวิชาการการประชุมสัมมนา รวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยเยาวชนทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจในหัวข้อการพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ เช่น นำเสนอข้อมูลผ่านโปรแกรมนำเสนอผลงาน วิดีโอสั้น การแสดง และอื่นๆ อีกทั้งมีหัวข้อการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น การใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งมีชีวิต ความเท่าเทียมทางเพศ การกำจัดความหิวโหยของโลก การส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา และอื่นๆ (Foreign Affairs Office of Yunnan Provincial People's Government, 2022) ความร่วมมือด้านการศึกษานับว่าเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจในภาคประชาชนไทย-จีน ซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยของยูนนานและมหาวิทยาลัยในไทย มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และให้ทุนการศึกษาระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาในยูนนานและเชียงราย เช่น มหาวิทยาลัยคุนหมิงและ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา “2+2” มุ่งเน้นการศึกษาด้านการบริการการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยว มณฑลยูนนาน มีการส่งนักเรียนจีนที่สำเร็จการศึกษาแล้วมาศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยครู มณฑลยูนนานและมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีโครงการความร่วมมือ “1+4” (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2564) ทั้งนี้ ยังมีวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีสิบสองปันนาร่วมมือกับเทศบาลนครเชียงราย เพื่อสร้างศูนย์ภาษาไทยให้แก่วิทยาลัยในมณฑลยูนนาน (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2565) ทางรัฐบาลท้องถิ่นมณฑลยูนนานได้มีการส่งนักศึกษาจีนมาฝึกงานที่ไทย โดยทั้งสองฝ่ายมีการจัดประชุมและการเยี่ยมเยือนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2562 อธิการบดีมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน และคณะได้เยือนมหาวิทยาลัยรังสิต สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ระหว่างการเยือนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย และร่วมวางแผนการสร้างความร่วมมือด้านเทคโนโลยีและการศึกษา การแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และจัดทำโครงการนักวิชาการ และโครงการการเรียนปริญญาสองใบ (มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน, 2562) สถิติข้อมูลปัจจุบันของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ระบุว่า เฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีนักศึกษาชาวจีนมากกว่า 1,000 คน จำนวนมากที่สุดศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายประมาณ 800 กว่าคนและรองลงมาคือมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ประมาณ 200 กว่าคน (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) แต่ถึงกระนั้น ในความร่วมมือร่วมกันที่เป็นไปอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง กลับพบว่าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ในความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างเชียงรายและยูนนานยังคงมีอยู่ต่อเนื่องคือ งบประมาณ กำลังคน คุณภาพของความร่วมมือด้านการศึกษาและความเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งในจุดนี้เชียงรายและยูนนานยังไม่สามารถที่จะบรรลุ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในเป้าหมายข้อที่ 4 คือการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการใช้ประโยชน์จากนโยบายความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ที่มีอยู่ให้มากขึ้นและเพิ่มบทบาทของเมืองให้มากขึ้นในการผลักดันและส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างเชียงรายและยูนนาน

5.2 ผลการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนาน

5.2.1 ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้ภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนาน

การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมถือเป็นเป้าหมายพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประชาชนไทยและประชาชนจีน โดยรัฐบาลจีนได้ออกกฎหมายด้านการศึกษา (Education Law of the People's Republic of China) หมวดที่ 8 การแลกเปลี่ยนและความร่วมมือด้านการศึกษากับต่างประเทศ มาตรา 60 ระบุว่า “ประเทศจีนส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือด้านการศึกษากับต่างประเทศ สนับสนุนการเรียนรู้การศึกษาขั้นสูงของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่นๆ การสร้างหลักการเพื่อการเรียนรู้ตามกฎหมาย พัฒนาการให้บริการด้านการศึกษา ผลิตบุคลากรระดับนานาชาติ...” (People's Government of Hunan Province, 2020) ปัจจุบันจีนได้ดำเนินการความร่วมมือด้านการศึกษาผ่านนโยบายความร่วมมือ BRI กับประเทศตามเส้นทางความร่วมมือ เช่น การให้ทุนการศึกษานักศึกษาต่างชาติมาเรียนในจีนและสนับสนุนให้นักเรียนนักศึกษาจีนไปศึกษาต่อต่างประเทศ โดยหลังจบการศึกษากลับมาทำงานที่ประเทศจีน ซึ่งไทยเป็นเป้าหมายอันดับต้นๆ ของนักศึกษาจีน (เจิ้ง หวู่เหย่า และสุริยะใส กตะศิลา, 2564, น. 234-251) (ผู้อำนวยการสถาบันขงจื่อแห่งมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2567) ทั้งไทยและจีนมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลวิจัยนักศึกษาต่างชาติและการพัฒนาในจีนของ Center for China & Globalization พบว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2015 - 2018 (ก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19) จำนวนนักศึกษาไทยไปเรียนต่อที่จีนมีมากเป็นอันดับสองรองจากเกาหลีใต้ (Globalization think tank, 2022) ในขณะเดียวกัน จากข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษาต่างประเทศที่นิยมเรียนต่อมหาวิทยาลัยไทยมากที่สุด ประจำปีการศึกษา 2561 - 2565 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบว่านักศึกษาจีนมีสัดส่วนมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งนักศึกษาจีนส่วนใหญ่เหล่านั้นมีภูมิลำเนาอยู่ทางใต้ของจีน เนื่องจากทางใต้ของจีนและไทยมีความใกล้ชิดทั้งด้านการค้าประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะทางภาคเหนือของไทยมีความโดดเด่น

เรื่องการเรียนการสอนภาษาจีนมาตั้งแต่อดีต เนื่องจาก มีชุมชนชาวจีนอพยพมาตั้งรกรากทั้งสถาบันการศึกษาหลายแห่งในภาคเหนือมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในจีน (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทน์ จันทรพาหา, 2564)

สถิติข้อมูลของกระทรวง อว. พบว่าจำนวนนักศึกษาจีนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและภาคกลาง รองลงมาคือพื้นที่ภาคเหนือคือ จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ในพื้นที่เชียงรายมีนักศึกษาจีนในระดับอุดมศึกษามากกว่า 1,000 คน (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาเหล่านี้จะเลือกเรียนในสาขาวิชาที่สามารถนำไปประกอบธุรกิจในประเทศจีนหรือในพื้นที่กรุงเทพมหานครของไทย เช่น สาขาการตลาด สาขาการท่องเที่ยว สาขาการบริหารธุรกิจ และสาขาภาษาไทย เป็นต้น (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2565) อีกทั้งการรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนเหล่านี้เข้ามาศึกษานั้นจะผ่านตัวแทนสรรหาของทางฝ่ายจีนร่วมกับฝ่ายวิเทศของมหาวิทยาลัย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ล้วนดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ในส่วนของจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานที่มีความร่วมมือด้านการศึกษาภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นกลับไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการศึกษาต่างๆ เหล่านี้ มีการส่งเสริมและจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราว เช่น Chiang Rai-Yunnan Sister Cities Youth Virtual Exchange เพียงเท่านั้นที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือและดำเนินการเป็นรูปธรรมชัดเจน (ผู้อำนวยการสถาบันขงจื่อแห่งมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2567) โดยกิจกรรมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักรู้เรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกลุ่มเยาวชนของเชียงรายและยูนนานที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของเยาวชนจากสถาบันการศึกษาของไทยและจีนที่แข็งแกร่งมากขึ้น แต่ทั้งนี้กิจกรรมและความร่วมมือในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจีนกลับไม่เป็นรูปธรรม เช่น การแลกเปลี่ยนครูอาสาสมัครชาวจีนมาสอนภาษาจีนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายทั้งในระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษา การสนับสนุนสื่อการสอนภาษาจีน การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาที่มีจำกัด (ชานซาน เปา, 2555) (อาจารย์ชาวจีน 2 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2567)

5.2.2 ภาพรวมของการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้ภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของเชียงรายกับยูนนานในปัจจุบัน

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เชียงรายและยูนนานมีความสัมพันธ์ในระดับประชาชนอย่างแนบแน่นมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะมิติด้านสังคมและวัฒนธรรม การเข้ามาตั้งรกรากของชาวจีนยูนนานในเชียงราย ประชาชนยังคงรักษาลักษณะการดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมจีนยูนนานดั้งเดิม มีการสร้างสมาคมเพื่อช่วยเหลือชาวจีนด้วยกัน รวมถึงการก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนให้กับลูกหลานของตน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในจังหวัดเชียงรายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ (Yang, 2019, pp. 120-144) กล่าวคือ การสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาจีน หลักสูตรการเรียน การเปิด-ปิดโรงเรียนสอนจีน ล้วนขึ้นอยู่ความสัมพันธ์ไทย-จีน ในขณะนั้น ระยะแรกได้รับงบประมาณการสนับสนุนจากจีนคณะชาติ ในการจัดตั้งโรงเรียนสอน

ภาษาจีน เพื่อสอนภาษาและประเพณีจีนให้กับลูกหลานชาวจีน หลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีนอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1975 ต่อมาในปี ค.ศ. 1987 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (National Chinese Language International Promotion Leading Group Office) หรือฮั่นปั้น (Hanban) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และต่อมาในปี ค.ศ. 2020 ฮั่นปั้นเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์แลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือด้านภาษาจีนระหว่างประเทศ (Center for Language Education and Cooperation: CLEC) ปัจจุบันถือว่าเป็น “เสาหลัก” ด้านความร่วมมือทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในต่างประเทศที่ช่วยผลักดัน BRI ให้เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นเครื่องมือเพื่อเชื่อมโยงระหว่างจีนกับประเทศพันธมิตร (ซ่อซิง เมธาธารณ์กุล และฉัตกฤษ รื่นจิตต์, 2564, น. 174-226)

สำหรับการค้าชายแดนระหว่างเชียงรายและยูนนานเป็นอีกหนึ่งความร่วมมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีมูลค่าการส่งออกผ่านจังหวัดเชียงรายทั้งทางน้ำและทางบกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเทศบาลนครเชียงรายจึงเห็นถึงความสำคัญในการเรียนภาษาจีน เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ประกอบการไทย และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ทั้งสร้างความร่วมมือกับสถาบันสอนภาษาจีนในไทย (ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กันยายน 2567) ยกตัวอย่างเช่น ได้ลงนามความร่วมมือกับกับโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรมก้าวหน้า (Jinbu Languages) ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนเอกชนนอกระบบ ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนและศักยภาพของบุคลากรและผู้เรียนด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเชียงราย (Jinbu Language, 2023) ทั้งยังขอความช่วยเหลือด้านการสนับสนุนนักเรียนไทยเพื่อไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นนำของจีน ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล เพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเทศบาลนครเชียงรายให้เป็นเมืองแห่งการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน (ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย, 2565)

สถาบันการศึกษาในจังหวัดหวัดเชียงราย เริ่มมีการปรับใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนที่หลากหลาย เช่น ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การเผยแพร่ความรู้บนสื่อโซเชียลมีเดีย หรือผ่านแอปพลิเคชันบันเทิง ซึ่งสามารถตอบสนองผู้เรียนและผู้สอนและปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม สามารถแก้ไขข้อกำจัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจได้สะดวกมากขึ้น (ยุพดี หวลอารมณ์, จิดาภา อมรางกูร, และวัชราภรณ์ เจริญสะอาด, 2564, น. 37-52) นอกจากนี้ การส่งเสริมความร่วมมือผ่านการศึกษา จังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานได้สร้างความร่วมมือระหว่างกันโดยยึดหลักการของแนวคิด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยมีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างเยาวชนเป็นเวทีหลักในการสร้างความตระหนักรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-จีนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานเมื่อปี พ.ศ. 2565 ภายใต้โครงการ Chiang Rai-Yunnan Sister Cities Youth Virtual Exchange ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ว่าได้ช่วยให้เยาวชนทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เกี่ยวกับความเข้าใจในหัวข้อการพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (Foreign Affairs Office of Yunnan Provincial People's Government, 2022)

จึงจะเห็นได้ว่า การพัฒนาและการดำเนินงานของจังหวัดเชียงรายในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลท้องถิ่นของทั้งสองฝ่ายเริ่มให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนและร่วมมือทางการศึกษา เพื่อให้เริ่มมีความหลากหลายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น (Zhang, 2021) ไม่มุ่งเน้นเพียงแค่การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในห้องเรียนเท่านั้น แต่เน้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน การสนับสนุนจากผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยการผลักดันโดยรัฐบาลท้องถิ่น เพื่อให้เมือง จังหวัดหรือมณฑลมีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น (Leffel, 2018, pp. 502-522) มีการใช้โครงสร้าง แผนงาน กิจกรรมที่หลากหลาย และให้บทบาทกับเยาวชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม โดยตรง ถึงแม้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2019 จะมีอุปสรรคในด้านของการแพร่ระบาดของ COVID-19 แต่ทั้งสองฝ่ายคือ รัฐบาลท้องถิ่นเชียงรายและยูนนาน ภายใต้ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนา (วิทยาเขตเชียงราย) และมหาวิทยาลัยในจีน คือ Yunnan University, Yunnan Normal University, Yunnan Financial University เป็นต้น รวมถึงภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมและภาษาระหว่างกันได้อย่างทันสมัยและเป็นแนวทางของการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนยุคใหม่อย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

5.3 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนและวัฒนธรรมจีนภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานอย่างยั่งยืน

เพื่อจัดการความท้าทายที่พบในความพยายามของจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานในการพัฒนาและส่งเสริมการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายกับยูนนานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแนวปฏิบัติที่ครอบคลุม แนวปฏิบัติเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของเชียงรายและยูนนานในฐานะเมืองชายแดน และใช้ประโยชน์สูงสุดจากลักษณะเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและการซึมซับที่มีอยู่ในเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้ การให้บทบาทของเมืองอย่างเต็มที่ ทั้งมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรธุรกิจ หน่วยงานและมหาวิทยาลัยในเมืองท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงระหว่างประเทศและภูมิภาคก็จะสามารถช่วยให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนที่จะสามารถเป็นไปตาม “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสหประชาชาติได้ ดังนั้น จึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ยังคงมุ่งเน้นการเรียนการสอนดั้งเดิมเป็นฐาน

การสอนแบบดั้งเดิมต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของครู สมมติฐานก็คือครูมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการถ่ายทอดข้อมูลให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหยวนหยวน หวัง

(2551) เสนอว่า ในการเรียนการสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ครูที่มีความเชี่ยวชาญ เนื่องจากการเรียนภาษาจีนนั้นถ้าหากเรียนกับเจ้าของภาษาจีนนั้นจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในด้านของทักษะการพูดที่จะต้องออกเสียงได้อย่างชัดเจน คล้ายคลึงกับเจ้าของภาษา ทั้งนี้ Saksitphinyo (2019) มองว่าในส่วนของวัฒนธรรมจีนก็จำเป็นจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้สอน ด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมจีนที่ถูกต้องจะต้องถูกถ่ายทอดอย่างถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยน ระบุว่าอาจจะนำไปสู่การขัดแย้งทางวัฒนธรรมและนำไปใช้ได้อย่างไม่ถูกต้องได้ อีกประการหนึ่งคือ การใช้ครูผู้สอนที่มาจากประเทศจีนร่วมกับครูท้องถิ่นในเชียงราย นอกจากจะสามารถสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนแล้วนั้น ยังสามารถสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูจีนกับครูไทยท้องถิ่นได้ เกิดเป็นเครือข่ายระหว่างกัน (Saksitphinyo, 2019) นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” มาใช้ประโยชน์โดยการทำความร่วมมือแลกเปลี่ยนครูผู้สอนชาวจีนในยูนนานมาสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนให้แก่นักเรียนในจังหวัดเชียงรายจะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การพัฒนาจังหวัดชียงราย การใช้ประโยชน์คู่ความร่วมมือที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และประโยชน์ระหว่างเชียงรายกับยูนนานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2565)

5.3.2 การเรียน + กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียน

การมีส่วนร่วมในการผสมผสานระหว่างการเรียนที่มุ่งเน้นกิจกรรมเสริมนั้น สามารถนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เริ่มต้นคือ จะต้องใช้ทรัพยากรที่มีรอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะสำรวจแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีใกล้ตัวในพื้นที่จังหวัดเชียงรายเพื่อเพิ่มบทบาทของเมือง เช่น วิทยากรชาวไทยเชื้อสายจีนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการจีนในท้องถิ่น บทเรียนออนไลน์ภาษาและวัฒนธรรมจีน วิดีโอเกี่ยวกับภาษาจีนที่มีอยู่มากมาย (ยุพดี หวลอารมณ์ และคณะ, 2564, น. 37-52) รวมถึงสถานที่ที่สร้างบรรยากาศเกี่ยวกับจีนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นศาลเจ้าจีน แหล่งท่องเที่ยวชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีน เป็นต้น เพื่อรับมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับเนื้อหาภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนในห้องเรียนสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือ การลงพื้นที่สำรวจชุมชนจีนในเชียงรายหรือพื้นที่ใกล้เคียง การจัดโครงการเดินทางแลกเปลี่ยนไปยังมณฑล ยูนนาน หรือถ้าหากมีข้อจำกัดเรื่องของงบประมาณหรืออื่นๆ สามารถที่จะจัดในรูปแบบออนไลน์ได้ ในส่วนนี้จะทำให้ผู้สอน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและพื้นที่และก่อให้เกิดกรอบความคิดเชิงบวกและนวัตกรรมที่ต่อยอดจากการเรียนได้ (อาจารย์ชาวจีน 2 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2567)

ในส่วนของการใช้ประโยชน์จากนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานมีการมุ่งเน้นเกี่ยวกับบทบาทของเยาวชนในพื้นที่หรือผู้ที่เรียนภาษาจีนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและผู้เรียนภาษาไทยในยูนนาน อันจะเป็นแรงผลักดันสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ ส่วนงานที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายของจังหวัดเชียงรายและ

มณฑลยูนนานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนและผลักดันให้เกิดกิจกรรมที่ต่อยอดจากการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนในห้องเรียนมาสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านโครงการเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทั้งในพื้นที่เชียงรายและในพื้นที่มณฑลยูนนาน อันจะเป็นการใช้ประโยชน์จากคู่ความร่วมมือให้เกิดประโยชน์และผลลัพธ์ที่ดี มีคุณภาพสูงสุด (สมยศ จันทร์บุญ, นิรัตน์ ทองขาว, สุริยา เกษตรสุขถาวร, และสวี เซ้าเซียน, 2565, น. 99-111)

5.3.3 กิจกรรมนอกห้องเรียนและการลงมือปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกห้องเรียนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภาคปฏิบัติถือเป็นองค์ประกอบที่มีคุณค่าของการศึกษาที่รอบรู้ ประสบการณ์เหล่านี้ช่วยเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมและนำเสนอแนวคิดทางวิชาการในโลกแห่งความเป็นจริงได้ การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนที่ดีมีคุณภาพคือการนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่ไม่ได้ถูกจัดสรรโดยสถานศึกษา เช่น อาสาสมัครในโครงการบริการชุมชนหรือความคิดริเริ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในปัญหาทางสังคมและพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบต่อพลเมืองที่ตนเองอาศัยอยู่ การเข้าสมาชิกชมรมและอบรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมจีน ทั้งนี้ การเข้าร่วมชมรม สังคม หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาคธุรกิจของคนจีน มูลนิธิในศาลเจ้าจีน จะสามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นำ จัดกิจกรรม หรือทำงานร่วมกันในโครงการต่างๆ เป็นต้น (นักเรียนชาวไทยและจีน 4 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กันยายน 2567)

ในส่วนต่อมาเป็นในส่วนของการใช้ประโยชน์ของคู่ความร่วมมือภายใต้นโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” โดยตรงคือ การจัดให้มีการศึกษาต่อต่างประเทศ นักเรียนไทยไปศึกษาต่อที่มณฑลยูนนาน นักศึกษาจีนจากมณฑลยูนนานมาศึกษาต่อที่จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถสร้างโอกาสการศึกษาในต่างประเทศ สัมผัสกับวัฒนธรรมและระบบการศึกษาที่แตกต่างกันของนักเรียนไทยและนักเรียนจีน สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและขยายมุมมองของผู้เรียนได้ (นักเรียนชาวไทยและจีน 4 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กันยายน 2567) อีกทั้งอันจะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดในโครงการวิจัย ที่ทั้งผู้เรียนทำงานร่วมกับอาจารย์ในโครงการวิจัยนอกหลักสูตรปกติ มีส่วนร่วมในความรู้ทางวิชาการและพัฒนาทักษะการวิจัยที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานได้อย่างยั่งยืน (ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย, 2565) และสุดท้ายคือ การที่ทั้งจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานจะต้องทำคือ การดึงภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีน ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยรวม พัฒนาทักษะการปฏิบัติ และมอบโอกาสในการเติบโตทั้งส่วนบุคคลและทางอาชีพ ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการเหล่านี้ยังช่วยให้เกิดพลวัตทางการศึกษาและเป็นแหล่งทุนสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่จะเกิดภายใต้ความร่วมมือของจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนาน (ชาวจีนในจังหวัดเชียงราย 4 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กันยายน 2567)

5.3.4 การเรียน + กิจกรรมที่ยึดหลักการพัฒนาของประเทศ

ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนยุคใหม่นี้ อันดับแรกจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับภาษาจีนเป็นพื้นฐาน เพื่อปูพื้นฐานความเข้าใจจีนให้กับนักเรียนไทย และความเข้าใจไทยให้แก่นักเรียนจีน การเรียนรู้ภาษาช่วยเพิ่มความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม และจะต้องควบคู่ไปกับวัฒนธรรมศึกษาของทั้งไทยและจีน เช่น การเข้าร่วมในโครงการแลกเปลี่ยนที่ส่งเสริมการซึมซับวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกัน โดยอาศัยและศึกษาในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของประเทศจีนและไทย ศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อหาจุดร่วมและการยอมรับทางวัฒนธรรมระหว่างกัน เพื่อป้องกันการขัดแย้งทางวัฒนธรรมของทั้งสองฝ่าย (ภาวีวรรณ นรพัลลภ, 2560) เช่น เข้าร่วมและมีส่วนร่วมในเทศกาลวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมและยอมรับในความหลากหลาย อันจะสร้างผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูตเพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ วิเคราะห์บทบาทของการทูตในการส่งเสริมความร่วมมือระดับโลกของเชียงรายและยูนนาน (Song, 2020) ขยายขอบเขตการศึกษาในเรื่องเศรษฐศาสตร์และการพัฒนา เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาระดับชาติของไทยกับจีนนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลกอย่างไร บริบทของเชียงรายและยูนนานในการช่วยขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนั้นอยู่ในขอบข่ายใด และสามารถช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนเชียงรายและยูนนานได้อย่างไร

นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะหมอกควันที่จังหวัดเชียงรายและพื้นที่ภาคเหนือกำลังประสบ โดยใช้ประสบการณ์ในการจัดการปัญหาหมอกควันของจีนและมณฑลยูนนานมาเป็นแนวทาง ซึ่งการให้นักเรียนได้เข้าใจประเด็นปัญหาเหล่านี้ สามารถสร้างแรงผลักดันและตระหนักรู้ได้ อันจะนำไปสู่การสร้างแรงกระเพื่อมในระดับประชาชน เยาวชนที่เป็นห่วงอนาคตของตนเอง เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนและเชียงรายกับยูนนาน ทั้งนี้ จะเป็นการต่อยอดในโครงการวิจัยร่วมกันทั้งในระดับนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญและระดับองค์กรระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานจากภูมิหลังที่หลากหลายเพื่อนำเสนอมุมมองที่หลากหลายในการแก้ปัญหาระหว่างเมือง เมื่อเกิดโครงการวิจัยและกระบวนการเหล่านี้ก็จะนำมาซึ่งการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนที่ยั่งยืน อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระหว่างเมืองเชียงรายกับยูนนาน และไทยกับจีนได้อีกด้วย (นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การทูตและการต่างประเทศ 2 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 กันยายน 2567 และ 26 ธันวาคม 2567)

5.3.5 ใช้ความโดดเด่นของเมืองเป็นหัวข้อการเรียนรู้

การใช้ความโดดเด่นของเมืองเป็นหัวข้อการเรียนรู้นั้นครอบคลุมในหลายประเด็น อันจะสร้างจุดเด่นและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าสูงสุด เกิดการพัฒนาและสร้างพลวัตอันเป็นเอกลักษณ์ที่กำหนดสภาพแวดล้อมในเมือง การใช้ความโดดเด่นของเมืองมาใช้เป็นฐานเพื่อการเรียนการสอนนั้นครอบคลุมในแง่มุมต่างๆ ของเมือง ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคม ภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมือง การมีบทบาทของเมืองและแลกเปลี่ยนระหว่างเมืองอันจะนำไปสู่ความร่วมมือด้านอื่นๆ ดังนั้น การใช้ความโดดเด่นของเมืองทั้งความโดดเด่นของเชียงรายและความโดดเด่นของยูนนาน จะสามารถสร้างแรงจูงใจและสภาพการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนให้น่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนในด้านอื่นๆ ทั้ง เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและความร่วมมือระหว่างประเทศ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้เรียน ผู้สอน องค์กรและความร่วมมือที่มีอยู่เดิมของเชียงรายและยูนนาน (Yang, 2019, pp. 120-144)

โดยเริ่มแรกจะต้องสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเมืองให้กับผู้เรียน เริ่มจากการสำรวจอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเชียงรายและยูนนาน ทั้งศิลปะ ดนตรี วรรณกรรมและประเพณี ตรวจสอบว่าอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่หลากหลายนั้นส่งผลต่อลักษณะเฉพาะของแต่ละเมืองอย่างไร รวมถึงขนาดประชากร ความหลากหลาย และรูปแบบการย้ายถิ่นฐาน เช่น การที่ชนชาติไตในจีนและชาวล้านนามีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ภาษาพูดที่คล้ายคลึงกันก็สามารถที่จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างเชียงรายกับยูนนานได้จุดประกายความเข้าใจตระหนักรู้ถึงรากเหง้าทางชาติพันธุ์และความผูกพันระหว่างกัน เมื่อเข้าใจวัฒนธรรมพื้นฐานแล้ว ก็จะต้องร่วมกันศึกษามรดกทางสถาปัตยกรรม ทั้งรูปแบบและสถานที่สำคัญที่มีส่วนทำให้เป็นเอกลักษณ์ของเมืองเชียงรายและยูนนาน สร้างการวิเคราะห์ว่าสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์และร่วมสมัยสะท้อนถึงวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและสังคมของเมือง ทั้งที่แตกต่างกันและเหมือนกัน อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเชียงรายและยูนนานได้ โดยพิจารณาถึงต้นกำเนิด การเติบโต และการเปลี่ยนแปลงของเมือง โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ของเชียงรายและยูนนานให้มีความใกล้ชิดกัน

5.3.6 เน้นให้คุณค่ากับเมืองท้องถิ่นและใช้ประโยชน์ได้จริง

การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนภายใต้การดำเนินนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น จำเป็นที่จะต้องออกแบบและดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ตอบสนองความต้องการหรือโอกาสเฉพาะภายในพื้นที่ท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นและใช้การเรียนรู้เพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน ใช้กรณีศึกษาในท้องถิ่นเพื่อแสดงแนวคิดทางทฤษฎีและยกตัวอย่างเชิงปฏิบัติของความโดดเด่นของเมือง (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุณหมิง, 2565) เช่น ทั้งเชียงรายและยูนนานล้วนแล้วแต่เป็นพื้นที่การเกษตรที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น ควรจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรระหว่างกัน หรือว่าจะเป็นในเรื่องของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในประเด็นแม่น้ำโขง จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อท้องถิ่นและประชาชน อันจะสามารถนำมาเป็นโจทย์ในการแก้ปัญหาจากสภาพการณ์จริงของผู้เรียนได้ โดยเริ่มจากวิเคราะห์สถานการณ์ในชีวิตจริง ความท้าทาย และเรื่องราวความสำเร็จภายใน

บริบทของท้องถิ่นเพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและท้องถิ่น (เจ้าหน้าที่งานวิเทศสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กันยายน 2567)

นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทัศนศึกษาและเยี่ยมชมสถานที่ใกล้เคียง สถานที่สำคัญ และตัวอย่างการพัฒนาเมืองเพื่อให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนในการสังเกตและบันทึกคุณลักษณะที่แตกต่างของเมืองของตนเอง (ทั้งนักเรียนชาวไทยและชาวจีน) นักเรียนชาวจีนจากมณฑลยูนนานลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายและนักเรียนไทยในพื้นที่จังหวัดเชียงรายลงพื้นที่ศึกษาชุมชนท้องถิ่นจีนในมณฑลยูนนาน เป็นต้น รวมถึงให้ความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นที่เชี่ยวชาญและรู้จริง การให้บทบาทผู้นำชุมชนในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรรับเชิญ อำนวยความสะดวกในการอภิปรายและการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการเข้ากับข้อมูลเชิงลึกเชิงปฏิบัติจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับพื้นที่ท้องถิ่นจะสามารถช่วยให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและเกิดความคิดริเริ่มด้านการบริการและการเรียนรู้แก่ชุมชน อันจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นสูงสุด (คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2563) และที่สำคัญคือ ความร่วมมือทางธุรกิจในท้องถิ่น เมื่อสร้างความร่วมมือกับธุรกิจในท้องถิ่นสำหรับโครงการความร่วมมือต่างๆ แล้วนั้นจะสามารถทำให้ผู้เรียนทำงานเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ เช่น แผนการฟื้นฟูเมืองหรือกลยุทธ์การตลาดที่เพิ่มมูลค่าให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ ด้วยการเน้นการใช้งานจริงและการสร้างคุณค่าในพื้นที่ การศึกษาความโดดเด่นของเมืองไม่เพียงแต่เป็นแบบฝึกหัดเชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสนับสนุนที่มีความหมายต่อความเป็นอยู่และการพัฒนาของชุมชนอีกด้วย แนวทางนี้ส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของชุมชน และความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับผลเชิงปฏิบัติของการศึกษาภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานได้

5.3.7 ยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการเรียนการสอน

การยึดมั่นในหลักการของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ในการเรียนการสอนนั้นคือการบูรณาการความยั่งยืนของระบบนิเวศ สังคม การเมืองและเศรษฐกิจเข้ากับแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านการศึกษา อีกทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืนยังถือได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญที่นานาชาติให้การยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในระดับโลก (Dernbach, 1998, pp. 1-103) ภายใต้แนวคิด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ทั้ง 17 ข้อ อันครอบคลุมทุกด้าน ที่ให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับพื้นฐานคือประชาชนไปสู่ระดับนานาชาติ (Singlor, 2021)

โดยจุดเริ่มต้นของการยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนอย่างยั่งยืนจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ตามแนวทางของความยั่งยืน หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ข้อ เริ่มจากการทำความเข้าใจโดยการอ่าน ศึกษา จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางหรือวิธีปฏิบัติอันจะตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ โดยบางครั้งจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการข้ามศาสตร์และเกิดการนำไปปฏิบัติจริง และการนำกลับมาทำซ้ำ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนของเมือง

เริ่มจากสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ใกล้ตัว เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อม การแยกขยะ การรีไซเคิล การถ่ายทอดความรู้ผ่านบริการวิชาการ การตระหนักและให้ความสำคัญกับจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน โดยสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปประกอบกับการเรียนการสอนเพื่อนำความรู้ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

จากนั้นบูรณาการเข้าสู่โครงการริเริ่มต่างๆ เพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการริเริ่มด้านความยั่งยืนในชุมชน ส่งเสริมโครงการที่จัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในความยั่งยืนโดยรวมของชุมชน สำหรับในบริบทของภาษาและวัฒนธรรมจีนเพื่อการพัฒนาชุมชนและเมืองที่ยั่งยืน ก็สามารถทำได้โดยการถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนแก่ เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุในชุมชนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สำนักวิชาจีนวิทยาได้จัดโครงการบริการวิชาการภาษาจีนให้กับมหาวิทยาลัยวัยที่สามของจังหวัดเชียงราย อันจะเป็นการบูรณาการความรู้คู่กับการช่วยดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ สร้างเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจีน อนึ่งยังจะสามารถนำไปสู่การสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ค่อนข้างจะมีเวลาว่างหลังจากเกษียณอายุ ลดความเครียด และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้สูงอายุได้ การนำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดเชิงบริการวิชาการนี้สามารถจัดการกับความยั่งยืนทางสังคมโดยเน้นหลักการของความเท่าเทียมทางสังคม อันจะสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเชียงรายและยูนนานได้ (เจ้าหน้าที่งานวิเทศสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย และอาจารย์ชาวจีน 2 ท่าน, การสื่อสารส่วนบุคคล , 3 กันยายน 2567 และ30 สิงหาคม 2567)

นอกจากนี้ สามารถนำองค์ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนผสมผสานเข้ากับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างกระบวนการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเป้าหมายกับผู้ประกอบการท้องถิ่น ผู้เรียน ครูผู้สอนสามารถนำความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนไปถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการในท้องถิ่นในเมืองเพื่อนำไปใช้ในธุรกิจของตน (สมยศ จันทร์บุญ และคณะ, 2565, น. 99-111) เช่น การใช้ภาษาจีนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวในธุรกิจร้านกาแฟ ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งต่อยอดการใช้ภาษาจีนในการแปลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายให้แก่ลูกค้า นักท่องเที่ยวชาวจีน เป็นต้น และสุดท้ายคือการที่จะทำให้การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาทางจริยธรรมในการพัฒนาเมืองร่วมด้วย และด้วยการจัดการศึกษาเอกลักษณ์ของเมืองให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน นักเรียนไม่เพียงได้รับความรู้ทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังพัฒนาทักษะการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมอีกด้วย แนวทางนี้ส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบและเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนในวิชาชีพในอนาคต ความร่วมมือในระหว่างเชียงรายและยูนนานภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” จึงจะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปเป็นกรอบความร่วมมือและการพัฒนาของเมืองในด้านอื่นๆ ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

6. สรุปและอภิปรายผล

การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ของจังหวัดเชียงรายกับมณฑลยูนนานนั้น เป็นไปตามแนวคิดเรื่องของความเชื่อมโยงระหว่างประเทศอย่างชัดเจน โดยรัฐบาลกลางของทั้งไทยและจีนนั้นได้ให้บทบาทของเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะเมืองชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับประเทศอื่น เมืองเหล่านี้ถูกยอมรับและได้พัฒนาบทบาทของเมืองตนเองให้มีบทบาทจากความสัมพันธ์ระดับรัฐบาลสู่ความสัมพันธ์เชิงพัฒนาร่วมกันในระดับเมืองระหว่างประเทศ คือ มุ่งเน้นการให้อิสระในการทำความร่วมมือ เพิ่มบทบาทของเมืองในการมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างรอบด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Castellani et al. (2021) ที่มองว่าเมืองของประเทศต่างๆ นั้นมีการพัฒนา รักษาความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันผ่านปฏิสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง การศึกษาและเทคโนโลยี ซึ่งได้ส่งผลกระทบในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งความเชื่อมโยงกันของเมืองระหว่างประเทศเหล่านี้ก็เป็นไปตามแนวคิดของนรุตม์ เจริญศรี (2565) ที่มองว่าความร่วมมือกันของเมืองระหว่างประเทศทั้งสองฝ่ายนั้นจะมีลักษณะเมืองที่คล้ายกัน เป็นพื้นที่ชายแดนติดกันหรือใกล้เคียงกัน มีความสนใจเฉพาะทางร่วมกันและที่สำคัญเมืองเหล่านี้จะมีความเชื่อมโยงกันในระดับภูมิภาค (Regional Connectivity) ซึ่งเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามแนวทางการพัฒนาในแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าเชียงรายและยูนนานนั้นมีลักษณะพื้นที่ชายแดนและมีความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคดังแนวคิดนี้ที่ได้นำเสนอ ทั้งนี้ ผลการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้นยังสอดคล้องกับการศึกษาของภาวีวรรณ นรพัลลภ (2560) ที่ระบุว่าประโยชน์ที่สำคัญของการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดของไทยกับมณฑลของจีนนั้นช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-จีน ทำให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การให้ความสำคัญกับเมือง จังหวัดและมณฑลในระดับท้องถิ่น ยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคงปลอดภัย การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยกับจีนในภาพรวมอย่างรอบด้าน แต่อย่างไรก็ดี ทั้งสองฝ่ายควรกระตือรือร้นหรือเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานมากยิ่งขึ้น ทั้งการประสานงานระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมทางด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงเข้ากับภาคสังคมและภาคเศรษฐกิจ เกิดการบูรณาการอย่างเชื่อมโยงกัน อีกทั้งบทบาทของผู้นำที่มีการเยี่ยมเยือนกันบ่อยครั้งก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดพลังการขับเคลื่อนระหว่างสองฝ่ายได้อย่างดี

ภายใต้แนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนานต่างก็มีการทำความร่วมมือระหว่างกันทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ในปัจจุบันนั้นเป็นไปตามเป้าหมายข้อที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืนและเป้าหมายข้อที่ 17 ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ถึงแม้เป้าหมายที่ 4 คือการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นยังไม่สามารถบรรลุได้อย่างเต็มที่ แต่ทว่าการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” นั้นยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Zha (2015) Zhang (2017) และ Song (2020) ที่มองว่า

การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” หรือ “เมืองคู่มิตร” นั้นขับเคลื่อนด้วยแนวปฏิบัติตามแนวคิด “มิตรภาพ ความจริงใจ ครอบคลุมรอบด้านและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน” และเป้าหมายสูงสุดคือ ประโยชน์ร่วมกันบนความสัมพันธ์ชนะร่วมกัน “Win-Win Relationship” การที่จีนมีโครงการเชื่อมต่อทางรางผ่าน BRI จากจีนเชื่อมภูมิภาคอาเซียน เพื่อยกระดับความเชื่อมโยงทั้งมิติเศรษฐกิจการเมืองและความมั่นคง ส่งผลให้การขยายตัวและการเติบโตทั้งด้านการค้าและการลงทุน เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพ ยกระดับความร่วมมือ การไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการสร้างความยั่งยืนจากระดับใหญ่คือ นโยบายในระดับประเทศสู่ระดับเล็กคือ เมือง จังหวัด มณฑลผ่านนโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” อันจะทำให้เกิดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของการค้าชายแดนระหว่างไทยกับจีน เกิดการไหลเวียนของเงิน การค้าการลงทุน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างกัน ความไว้เนื้อเชื่อใจ ความมั่นคงปลอดภัยและลดอุปสรรคในการเชื่อมประสานทางนโยบาย การขนส่ง การค้าขาย การเงิน และช่วยเชื่อมประสานประชาชนของทั้งไทยและจีนอย่างยั่งยืน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนร่วมกันอย่างยั่งยืนต่อมณฑลยูนนาน จังหวัดเชียงรายและจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทยในการนำไปปฏิบัตินั้นคือ การเพิ่มประสิทธิภาพและบทบาทของเมือง ท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้นในความร่วมมือต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ดังที่ Cooper and Vargas (2004) ได้เสนอไว้ว่า การที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลกและการนำไปปฏิบัติในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ควรมีการวางกรอบงานและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างจริงจังและรัดกุม ไม่ควรมองข้ามและเพิกเฉยต่อบทบาทของเมืองท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีความใกล้ชิดกับปัญหาและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนและวัฒนธรรมจีนอย่างยั่งยืนภายใต้การดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการทำความร่วมมือด้านอื่นๆ ระหว่างเชียงรายและยูนนานได้อย่างยั่งยืน

โดยสามารถมีแนวทางที่เป็นไปได้ในการปฏิบัติทั้งหมดด้วยกัน 7 ประการคือ 1) ยังคงมุ่งเน้นการเรียนการสอนดั้งเดิมเป็นฐาน โดยต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจีน รวมถึงการใช้ครูภาษาจีนท้องถิ่นร่วมด้วยเพื่อลดปัญหาความแตกต่างและเข้าใจทางวัฒนธรรม 2) การเรียน + กิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียน การดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาจีนเข้าร่วมสอนและถ่ายทอดจะสามารถบูรณาการในการเรียนได้ 3) กิจกรรมนอกห้องเรียนและการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนนักเรียนไทยจีนในเชียงรายและยูนนานพร้อมทั้งสร้างโอกาสทางการศึกษาของทั้งสองฝ่าย 4) การเรียน + กิจกรรมที่ยึดหลักการพัฒนาของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับบริบทของเชียงรายและยูนนานที่เป็นเมืองชายแดนนำประเด็นปัญหาในท้องถิ่นที่มีเข้ามาร่วมกันหาทางออก ใช้พื้นที่พหุวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์ทางพื้นที่เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและความเชื่อมโยงเชียงรายกับยูนนาน 5) ใช้ความโดดเด่นของเมืองเป็นหัวข้อการเรียนรู้ เน้นการเล่าเรื่องทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมต่างๆ ที่มีในพื้นที่เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และความเชื่อมโยงระหว่างเมือง สร้างจุดเด่นและเอกลักษณ์ต่างๆ ของเมืองเชียงรายและยูนนาน 6) เน้นให้คุณค่ากับท้องถิ่นและใช้

ประโยชน์ได้จริง ใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นและยกระดับเมืองให้มีคุณค่าและโดดเด่นได้ คนเชียงรายร่วมสร้างเชียงราย คนยูนนานร่วมสร้างยูนนาน และทั้งสองร่วมกันสร้างความเจริญร่วมกัน และ 7) ยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการเรียนรู้ คือ การสร้างเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือระหว่างเชียงรายและยูนนานเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการเสริมสร้างรากฐานด้านการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจีนที่มีคุณภาพ ทันสมัย ต่อยอดได้และยั่งยืน

จากแนวทางทั้งหมดนี้ สามารถส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบ และเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างเชียงรายและยูนนานในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจีนร่วมกันอย่างยั่งยืนได้ อีกทั้งยังจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจนและต่อเนื่อง สามารถนำไปเป็นกรอบสู่ความร่วมมือและการพัฒนาความร่วมมือในด้านอื่นๆ ในความร่วมมือภายใต้นโยบายคู่ความร่วมมือ “เมืองพี่เมืองน้อง” ระหว่างจังหวัดเชียงรายและมณฑลยูนนาน รวมถึงจังหวัดของไทยกับมณฑลอื่นๆ ของจีนในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงมหาดไทย. (2561). *เมืองพี่เมืองน้อง.* สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2566, จาก https://tinyurl.com/2nba6yxt

กระทรวงมหาดไทย. (2562). *แผนขับเคลื่อนการดำเนินความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister City) ในระดับจังหวัด พ.ศ. 2562 – 2566.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงมหาดไทย.

กุลนรี นุกิจรังสรรค์, และกรองจันทน์ จันทรพาหา. (2564). การศึกษาเบื้องต้นว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

คณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย ค.ศ. 2018-2020 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565).* เชียงราย: ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย.

เจิ้ง หวู่เหย่า, และสุริยะใส กตะศิลา. (2564). การตอบสนองนโยบาย One Belt One Road ของประเทศไทย. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 7*(1), 234-251.

ชยชัย แสงอินทร. (2561). *การดำเนินความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister City) ในระดับจังหวัด: นโยบาย แนวทางดำเนินการและการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ.* กรุงเทพฯ: กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

ซ่อซิง เมธาธารณ์กุล, และฉัตกฤษ รื่นจิตต์. (2564). การปรับตัวของโรงเรียนจีนที่รับการสนับสนุนจากจีนแผ่นดินใหญ่ ในชุมชนจีนยูนนานทางภาคเหนือของประเทศไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนสอนภาษาจีนเจี้ยวเหรียญเชียงใหม่ หมู่บ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 14*(2), 174-226.

ซานซาน เปา. (2555). *การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครจีนจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮั่นปั้น) ณ จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน. (2567). *รายงานการดำเนินงานของท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ประจำปีงบประมาณ 2566.* เชียงราย: ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน.

นริศ วศินานนท์. (2565). ปัญหาการเรียนการสอนอักษรจีนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน, 9*(1), 53-66.

นรุตม์ เจริญศรี. (2556). แรงผลักดันและเป้าหมายของกรอบความร่วมมืออนุภาคลุ่มน้ำโขงภายใต้เศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์, 43*(2), 67-82.

นรุตม์ เจริญศรี. (2565). *เมืองกับความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ.

ประชาชาติธุรกิจ. (2566). *นักศึกษาจีนอยู่ที่ไหนในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย.* สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2566, จาก https://tinyurl.com/r5bd2a2y

พรภวิษย์ หล้าพีระกุล, และแอนนี คำสร้อย. (2566). การศึกษาวิเคราะห์บทบาทบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนผ่านแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม”. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 53*(2), 333-366.

ภาวีวรรณ นรพัลลภ. (2560). *การดำเนินนโยบายเมืองพี่เมืองน้องให้มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษาการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง ระหว่างจังหวัดของไทยกับมณฑล/เมือง/เขต ของมณฑลเสฉวนและมหานครฉงชิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน.* กรุงเทพฯ: สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2564). *มร.ชร.ร่วมประชุมทางไกลวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ แนวทางการดำเนินการพัฒนาความร่วมมือจังหวัดเชียงราย ราชอาณาจักรไทย กับมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน.* สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2566, จาก https://tinyurl.com/3hwt7uwa

มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน. (2562). *อธิการบดี Fu Runmin นำคณะเยี่ยมเยือนมหาวิทยาลัยพันธมิตรที่ประเทศไทย.* สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2566, จาก https://tinyurl.com/4wmfjwwa

ยุพดี หวลอารมณ์, จิดาภา อมรางกูร, และวัชราภรณ์ เจริญสะอาด. (2564). การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนผ่านแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10*(1), 37-52.

รัฐบาลไทย. (2567). *ไทย-จีนกระชับความสัมพันธ์ครบรอบ 50 ปีสถาปนาการทูต ประเดิมจัด “นิทรรศการ Chinese Xieyi เสี่ยอี้ สุนทรียศิลป์แห่งจีนประเพณี”โชว์ผลงานศิลปะจีนร่วมสมัยชิ้นเยี่ยมของศิลปินดัง 63 รายการ.* สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://tinyurl.com/yzjz3xun

ศานันทินี วงษา, ปินเชิง โจว, และสหัทยา สิทธิวิเศษ. (2561). สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูอาสาสมัครชาวจีน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 11*(2), 184-189.

สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง. (2565). *ความร่วมมือด้านการศึกษา.* สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2566, จาก https://tinyurl.com/26fcm5ac

สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำราชอาณาจักรไทย. (2566). *ความร่วมมือล้านช้าง- แม่โขงนำความสุขสู่หกประเทศ จีน-ไทยจับมือสร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่: งานเฉลิมฉลองครบรอบ 7 ปีความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง และ “สัปดาห์ความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง” ประจำปี 2566.* สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2566, จาก https://tinyurl.com/5cd49e2n

สมยศ จันทร์บุญ, นิรัตน์ ทองขาว, สุริยา เกษตรสุขถาวร, และสวี เซ้าเซียน. (2565). นวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนเชิงบูรณาการเพื่อเตรียมความพร้อมกำลังคนในศตวรรษที่ 21 รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 32*(2), 99-111.

ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย. (2565). *รายงานสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) แนวทางการเตรียมความพร้อมและแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องของจังหวัดเชียงราย กับมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการค้า การลงทุน การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม.* เชียงราย: ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย.

สหประชาชาติ. (2567). งานของเราเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2567, จาก https://thailand.un.org/th/sdgs

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศ ระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2564). *ไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน: การเมืองที่ผันผวนและความยุ่งยากในช่วงต้นของความสัมพันธ์ทางการทูต (ค.ศ. 1975 - 1978).* กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ.

หยวนหยวน หวัง. (2551). *ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-จีน: กรณีศึกษาการเรียนการสอนภาษาจีน ในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

อุทัยวรรณ สุนันตา. (2565). *การนำนโยบายการสร้างความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องไปปฏิบัติของจังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แอนนี คำสร้อย, และพรภวิษย์ หล้าพีระกุล. (2566). วิเคราะห์การบริหารจัดการแม่น้ำโขงของจีนตามแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติและผลกระทบต่อประเทศลาว. *วารสารเอเชียตะวันออกและอาเซียนศึกษา, 23*(1), 1-19

ภาษาอังกฤษ

Buzna, V., Goreczky, P., Salát, G., & Trembeczki, Z. (2024). *Connectivity: Exploring the Concepts behind Today's Geoeconomic Buzzword.* Retrieved September 12, 2023, from https://shorturl.at/vccWP

Castellani, D., Lavoratori, K., Perri, A., & Scalera, V. (2021). International Connectivity and the Location of Multinational Enterprises' Knowledge-Intensive Activities: Evidence from US Metropolitan Areas. *Global Strategy Journal, 12*(1), 82-107.

Cooper, P., & Vargas, C. (2004). *Implementing Sustainable Development: from Global Policy to Local Action*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.

Department for Transport. (2010). *Understanding the Theory of International Connectivity.* Oxford: Department for Transport.

Department of Economic and Social Affairs. (2023). *Sustainable Development.* Retrieved December 5, 2023, from https://sdgs.un.org/goals

Dernbach, J. (1998). Sustainable Development as a Framework for National Governance. *Case Western Reserve Law Review, 49*(1), 1-103.

Dong, Z. (2022). Unity of Knowledge and Action: Core Concepts of Xi Jinping's Ideological Worldview and Methodology of Socialism with Chinese characteristics in the New Era. *Ideological and Theoretical Education Journal, 9*, 17-25.

Emas, R. (2015). *The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles*. Retrieved October 21, 2023, from https://sdgs.un.org/documents/brief-gsdr-2015-concept-sustainable-d-20603

Fischer, M., Foord, D., Frecè, F., Hillebrand, K., Kissling-Näf, I., Meili, R., et al (2023). The Concept of Sustainable Development. In Fischer, M. (Ed.). *Sustainable Business* (pp. 17-27). N.P.: Springer.

Foreign Affairs Office of Yunnan Provincial People's Government. (2022). *Gathering the Power of Youth to Create a Better Future -- Yunnan Province and Chiang Rai Province Youth Learning and Exchange Camp Was Successfully Held.* Retrieved October 21, 2023, from https://tinyurl.com/z84npm4r

Gaens, B., Sinkkonen, V., & Vogt, H. (2023). Connectivity and Order: An Analytical Framework. *East Asia, 40*(3), 209-228.

Globalization think tank. (2022). CCG Research Book "International Students Studying in China and Development" Released a Multi-Dimensional Solution Current Situation and Trend of Studying in China. Retrieved November 24, 2023, from http://www.ccg.org.cn/archives/69719

Hugh, D. (2019). *Education for the 21st Century Placing Skills Development at the Heart of Education. UNICEF Thailand.* Retrieved October 30, 2023, from https://tinyurl.com/5475aryx

International Institute for Sustainable Development. (2022). *Sustainable Development*. Retrieved September 18, 2023, from https://shorturl.at/lc4mt

Jinbu Language. (2023). *Jinbu Signs Cooperation Agreement with Chiang Rai Municipality.* Retrieved September 18, 2023, from https://tinyurl.com/233eumpa

Leffel, B. (2018). Animus of the Underling: Theorizing City Diplomacy in a World. *The Hague Journal of Diplomacy, 13*(4), 502-522.

Lhapeerakul, P., & Zhai, Y. (2024). An Analysis of Obstacles, Problems, and Sustainable Development Strategies for “City Diplomacy” Operations between Chiang Rai and Yunnan. *Thammasat Review, 27*(1), 27-51.

Liu, W. (2019). Development Dilemma and Reform Exploration of Village Chinese Schools in Northern Thailand: A Case Study of Kien Qun Middle School in Chiang Rai Province, Thailand. *Comparative Study of Cultural Innovation, 3*(20), 143-144.

Meechaiyo, N., & Guo, J. (2019). Strategic Development and Comparative Advantages of Mengla Border Special Economic Zone, China and Chiang Rai Special Economic Zone, Thailand. *Journal of Mekong Societies, 15*(2), 55-70.

People's Government of Hunan Province. (2020). *Decision on Amending the Education Law of the People's Republic of China*. Retrieved November 19, 2023, from https://tinyurl.com/pshxuh29

Saksitphinyo, K. (2019). *The Investigation and Analysis of the Current Situation of Local Chinese Teacher Training in Universities in Chiang Rai, Thailand* (Master’s thesis), Liaoning University.

Singlor, T. (2021). SDG Updates: 7 minutes Summary of 7 issues of Sustainable Development Goals and the Mekong River Basin Situation, Issue 101. Research and Support Center for Development Goals in Chiang Rai. Retrieved September 12, 2023, from https://tinyurl.com/2u4u8rs2

Song, J. (2020). *Research on Kunming's Urban Diplomacy Since the Reform and Opening Up* (Master’s thesis), East China Normal University.

Thai publica. (2019). *Open MRC Report on the Impact of Hydroelectric Dam Development on the Mekong River: Fishing Communities and Agriculture in the Mekong River Corridor Bear the Costs.* Retrieved September 12, 2023, from https://tinyurl.com/zv8crnta

Tomar, B.S. (2023). *Adaptation to the New Era of Education*. Retrieved April 20, 2023, from https://tinyurl.com/m8x4472y

Vasquez, J., Diehl, P., Flint, C., Scheffran, J., Chi, S., & Rider, T. (2011). The Conflict Space of Cataclysm: The International System and the Spread of War 1914–1917. *Foreign Policy Analysis, 7*(2), 143-168.

Yang, T., & Ren, L. (2020). Investigation and Analysis of the Current Situation of Chinese Teachers in Chinese Schools in Chiang Rai Province, Thailand, and Countermeasures. *Sinogram Culture, 8*, 72-73.

Yang, X. (2018). Economic, Social, Cultural “Capital” and the Development of School: An Analysis of the Differentiation of Chinese Schools at Thailand Chiang Rai Mountainous Area. *Journal of Overseas Chinese History Studies, 122*(2), 42-50.

Yang, X. (2019). A Review of the Development History of Chinese Language Education in Chiang Rai under the Influence of International and Regional Situations (1954-2004). *Journal of Chinese Studies, Thailand Agricultural University, 11*(2), 120-144.

Zha, W. (2015). Contending Theories of City Diplomacy and the Practice of Southeast Asian Countries. *Journal of Beijing Social Sciences, 9*, 114-122.

Zhang, G. (2021). *Yunnan Joined Hands with Chiang Rai Province of Thailand to Discuss New Development of Sister Cities*. Retrieved April 20, 2023, from https://www.yidaiyilu.gov.cn/p/165258.html

Zhang, J. (2017). *Research on the Diplomacy of Cities along the Belt and Road: Taking Guangzhou and Bangkok as Examples* (Master’s thesis), Foreign Affairs University.